

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1405

מסכת מנחות ק"ה-חולין ב' • מכשירין ג', ז' - ד', ג'

בס"ד, ט' אייר תשפ"ו

השבוע בגליון

- ♦ אי אפשר לכפור בדבר שאינו קיים בתודעה
- ♦ כל העוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת
- ♦ כפרה לפי שעה
- ♦ מסכת חולין - הכל שוחטין

- ♦ יורשיו של הנפטר, חייבים לשלם את ספיקות הנדרים של אביהם?
- ♦ אין אדם מוחזק נגד קונו!
- ♦ מדוע בדיני נפשות הולכים אחר הרוב אך לא בדיני ממונות
- ♦ לכל יידח ממנו נדח - כהנים מומרים בנשיאת כפיים

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

ניתוח לב בלי הרדמה

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי מתוך הכרת הטוב לעורכי ומשתתפי העלון, אני מרגיש צורך לשתפכם בחיזוק הגדול שקיבלתי כששמעתי את המעשה על הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ר"אב"ד ירושלים ובעל ספרי "אבן ישראל".

תקופה קצרה אחר נישואי, גרתי בשכנותו וראינו גודל יגיעתו בתורה גם כשהיה חולה ואפילו חולה מסוכן. כמו כן מסירותו לענות דבר ה' לשואלים גם כשהיה מחובר לחמצן ונשימתו ודיבורו היו.

וזה דבר המעשה. בעת שנחלה והוצרך למעקב רפואי עקב חששות להתקפות לב קשות נוסף על קשיי נשימתו וחוליו הקשה בריאות, דובר שעל ידי קוצב לב יהיה אפשר לשחררו מבית החולים אך לא ניתן להשתיל אצלו קוצב לב לפי חולשת גופו, מחמת שלא היה ניתן להרדימו. כשסיפרו לו על דברי הרופאים נענה לפי תומו שאין בכך כלום ואפשר להשתיל בליבו את קוצב הלב גם בלי הרדמה. וכשטענו הרופאים שאילו יסורים שאין בכח ילוד אשה לעמוד בהם אמר שישקיע עצמו ברמב"ם מוקשה וממילא לא ירגיש מאומה. הרופאים, שזה דבר זר להם, נדו בראשם ולא האמינו שיתכן כדבר הזה. אגב, מאחר וברירה אחרת לא היתה להם, עשו כדבריו וניתוחו בלא להרדימו. וכשנכנסו בניו אחר הניתוח עדיין היה צריך להמתין זמן רב עד אשר נתפנה אליהם, ואז פנה אליהם בשמחה שברוך ה' כבר הכין חלק מהדרשה לשבת הגדול, (היה זה לפני פורים), בזמן הניתוח כשפניו צוהלות על ישוב

דף קו/ב פירשתי ואיני יודע מה פירשתי

יורשיו של הנפטר, חייבים לשלם את ספיקות הנדרים של אביהם?

במשנה זו ובמשניות הבאות אחריה מבואר, כי המקדיש ממון להקדש בלשון שאינה נהירה די הצורך - "יהא מביא עד שיאמר לא לך נתכוונתי". וכגון, אדם שאמר "הרי עלי זהב להקדש" ולא פירש את משקל הזהב, יביא זהב בכמות כזו שהוא בטוח שיותר מכך לא עלה בדעתו להקדיש. במאמר הבא נבחן שתי הגדרות שונות להבנת דין זה ואת ההשלכה המפתיעה הנובעת מן ההבדל שביניהן.

כידוע, כאשר מתעורר ספק אודות זהות בעליו של חפץ מסויים, או אם מתעורר ספק בדבר קיומו של חיוב ממון בין אדם לחבירו, תקף הכלל "המוציא מחבירו עליו הראיה" - אין אפשרות לחלץ ממון הנמצא בחזקתו של אדם, ללא הוכחה מוצקה. כלל ממוני מפורסם זה, נמוג ונעלם, משום מה, בהגיענו לספיקות המתגלעים בין האדם לבין רשות ההקדש, ומוטל עלינו להבין זאת למה.

ספק איסור לחומרא: רבינו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (ליקוטים בסוגיינתו, עין שם שהביא שכ"כ המהרי"ט) מסביר, כי כאשר הצדדים לספק הם שני בני אדם, הרי שהנידון שלפנינו הוא ממוני, ואזי הכלל הממוני - "המוציא מחבירו עליו הראיה" - קובע כיצד לנהוג בספק זה. ברם, כאשר אחד הצדדים הנוגעים בדבר הוא "הקדש", אזי, נלווה אל הספק גם הצד האיסורי שמקורו באיסור התורה (במדבר ל'ג) "לא יחל דברו" - כל יפר אדם את נדריו. לפיכך, הנודר להקדש, חייב לקיים את דבריו גם מספק, משום שבספק איסור לא ניתן להקל.

אין אדם מוחזק נגד קונו! הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד (קובץ שיעורים, קונטרס דברי סופרים סימן ה' אות ב), פוסע במשעול שונה לחלוטין בבואו להסביר מדוע הכלל "המוציא מחבירו עליו הראיה" אינו מספק די הצורך כדי להותיר את הממון אצל בעליו. כאשר שניים ניצים על ממון, אזי, מי שהממון ברשותו נחשב "מוחזק" בו ביחס לצד שכנגד. אולם, "אין אדם מוחזק" נגד קונו! ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא. לא יתכן שהחזקה בחפץ תעניק לבעליו עדיפות ממונית על בורא השמים והארץ. בהבדל העצום הפעור בין שני ההסברים השונים כל כך, בולט המקרה הבא. כיצד ננהג במקרה שהיהודי בעל הספק, הלך לעולם שכולו טוב טרם היה סיפק בידו לשלם את חובו המסופק להקדש. הנצווה על יורשיו לשלמו?

ובכן, לדעת הגאון רבי עקיבא איגר, לא ניתן לכרוך עליהם חובה כל שהיא, שהרי האדם שמצווה באיסור הפרת הנדר איננו כאן, הירושים אינם נוחלים את חובותיו של מורישם, וממילא, כל שנותר הוא ספק ממוני בלבד, וה"מוציא מחבירו עליו הראיה" (הגרע"א שם).

צעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל

ב"ר בן ציון ז"ל נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידו משפ' סנד שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **פרחיה גור** ע"ה

ב"ר דוד זיכר ז"ל נלב"ע י"ב באייר תשס"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם פסח סקורניק** ז"ל ב"ר צבי יהודה ז"ל

נלב"ע י"ג באייר תשמ"ו **תנצב"ה**

הונצח ע"י בנו ידידו פרופ' הר"ר **יהודה גבריאל סקורניק** ומשפ' שיחיו - ת"א

נר ה'
נשמת
אדם

אולם, לפי הסברו של רבי אלחנן וסרמן, על היורשים להעביר את החפץ המסופק להקדש, שכן הטענה שאילצה את המוריש להכריע את הספק לחומרה, נותרה בעינה - אין אדם מוחזק נגד קונו, וגם היורשים אינם רשאים לטעון כי הם מוחזקים בממון ("פירות תאנה") [כמו כן, נפקא מינה באומר "הרי זה להקדש", והתעורר ספק מה כלול בדבריו, עיין שם ברעק"א].

מדוע בדיני נפשות הולכים אחר הרוב אך לא בדיני ממונות: נסיים נידון יפה זה, בתירוץ נפלא של הגאון רבי אלחנן וסרמן על קושיה מפורסמת. בעל ה"שב שמעתתא" (שער ד, פ"ח) שואל, מדוע בדיני נפשות הולכים אחרי הרוב, אך בדיני ממונות אין הולכים אחרי הרוב, וכי מה הבדל יש בין ממונות לנפשות, הרי האדם מוחזק בגופו לכל הפחות באותה מידה שבה בעל הממון מוחזק בממונו. כיצד, איפוא, נוצר פער שכזה לטובת בעל הממון [עיין שם בשב שמעתתא שביאר, כי דיני ממונות אכן אינם חמורים מדיני נפשות].

אולם, אחר שהתודענו להסברו של רבי אלחנן, נשמט הבסיס לקושיה זו. אכן כן, בעל הממון מוחזק בממונו כלפי התובע ממנו, אך האדם אינו מוחזק על גופו כלפי התובע ממנו, נותן התורה, אשר קבע חיוב מיתה על איסורי תורה מסויימים (קובץ דברי סופרים, שם) [המעיינים שמו בוודאי לב לכך, שהסברו של ר' אלחנן מועיל לנדרי הקדש, אך לא לנדרי צדקה].

דף קט/א הכהנים ששמשו בבית חוניו

לבל יידח ממנו נדח - כהנים מומרים בנשיאת כפיים

תקופת ההשכלה אשר הורידה לשאלו תחתית צעירים רבים מבני עמנו, היוותה כר פורה לשאלות הלכתיות שונות שהתעוררו והתגברו בעקבות המצב. במאמר זה נעסוק בכהן הראוי לישא את כפיו על הדוכן, ואגב כך, ניווכח בחרדתם של גדולי הדורות לבל ידח ממנו נידח. נפתח במשנתנו: "הכהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים, ואין צריך לומר לדבר אחר". כלומר, כהן שעבד בבית המקדש שהקים הכהן 'חוניו' במצרים [ראה בגמרא את השתלשלות המקרה], אינו רשאי לעבוד בבית המקדש, וקל וחומר שכהן שעבד בבית עבודה זרה, אינו רשאי לעבוד בבית המקדש (רש"י ד"ה "ואין צריך לומר" ורמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט הל' ג').

הכל מסכימים, כי האיסור שהוטל על הכהן המומר לשמש בבית המקדש, אינו פג עם חזרתו בתשובה שלימה, כפי שמציין ה"בית יוסף" (או"ח סימן קכ"ח), כי ממשנתנו משמע כן, שהרי היא סותמת ואומרת שכהן זה אינו רשאי לעבוד במקדש, ללא הדגשה כי אם יחזור בתשובה, ישתנה דינו אלא, שנחלקו הראשונים, אם שאר דיני הכהונה, מלבד העבודה במקדש, בטלים ממנו, וכגון, שאינו רשאי לעלות לדוכן, וכמו כן שאין חובה לכבדו ראשון בעליה לתורה. הרמב"ם (הל' תפילה ונשיאת כפיים פרק ט"ו הל' ג) פוסק מפורשות: "וכהן שעבד כוכבים בין באונס בין בשגגה אף על פי שעשה תשובה אינו נושא את כפיו לעולם... וכן כהן שהמיר לעכו"ם אף על פי שחזר בו אינו נושא את כפיו לעולם". בעלי התוספות (ד"ה "לא ישמשו") מביאים בשם ספר הזהיר, כי כהן שהמיר את דתו הרי הוא מחלל את קדושתו וזו אינה חוזרת למעלתה כבראשונה משחזר בתשובה, ולפיכך, אינו נושא את כפיו לעולם [מובן מאליו, כי איסורי הכהונה, להטמא למתים ולשאת גרושה, אינם פוקעים ממנו].

כנגדם, סוברים חבר ראשונים, המובאים בטור ובבית יוסף, בהם רש"י (שו"ת סימן ק"ע, הובא בתוס' בסוגייתנו), כי כהן שהמיר את דתו וחזר בתשובה, נושא את כפיו. רש"י מוצא סימוכין לשיטתו במשנתנו האומרת שכהנים אלה לא ישמשו במקדש בירושלים, הרי שלא נדחו משאר תפקידי הכהונה. כמו כן, משנתנו מגדירה כהנים אלו שחזרו בתשובה, כ"בעלי מומים", וכידוע, כהן בעל מום רשאי לישא את כפיו, אלא אם כן הוטל מום בידיו. לפיכך, אין כל עילה למנוע מן המומרים ששבו בתשובה לישא את כפיהם.

נמצאת אתה מרפה ידיהם של בעלי תשובה: רבינו גרשום מאור הגולה (שו"ת סימן ד'), מחזק דברים אלו בטענה, כי אם נמנע מכהנים מומרים לעלות לדוכן "נמצאת אתה מרפה ידיהם של בעלי תשובה. ולא נכון לעשות כן", כמבואר בגמרא (סנהדרין קג/א).

המהר"ם מרוטנבורג (הובא בבית יוסף) מציע מעין פשרה. כהן זה, הוא אומר, אין לדרבנו לעלות לדוכן, אך אם עלה, אין מוחים בו (ע"ע בהגהות מימוניות הל' תפילה פרק ט"ו ס"ק ג').

להלכה, ה"בית יוסף" והב"ח מצדדים לסמוך על רוב הראשונים, ובפרט שיש לפתוח פתח לבעלי תשובה. ה"שולחן ערוך" (שם סעיף ל"ז) פוסק: "מומר לעבודת אלילים לא ישא את כפיו ויש אומרים שאם עשה תשובה, נושא כפיו (וכן עיקר)". בעל ה"כף החיים" (אות ר"ט) כותב, כי למרות שעל פי כללי הפסיקה ב"שולחן ערוך", כאשר הוא פוסק הלכה מסויימת, ולאחריה הוא מביא יש אומרים שחולקים על כך, אין כוונתו להורות כיש אומרים, אלא לציין את שיטתם בלבד, אף על פי כן מקובלנו, שבשעת הדחק יש לסמוך גם על מה שכתב בשם "יש אומרים", והלכה זו נחשבת כשעת הדחק כדי שלא תנעל דלת בפני בעלי תשובה הגאון רבי חיים עוזר גראדווינסקי זצ"ל ועוד רבים מגדולי ישראל, התבקשו להביע את דעתם כיצד לנהוג בכהנים שאף על פי שלא המירו את דתם, עלולים להכלל בהגדרת "מומר", עקב הפרה בוטה של מצוות התורה בפרהסייה, באופן הנחשב כמרידה במלכות בורא העולם [כדברי רש"י, חולין ה/א ד"ה "אלא", "חמירא ליה שבת כעבודת כוכבים, דהעובד העבודת כוכבים כופר בקב"ה והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית"].

נכון שעלה בידו לתרץ בדברי הרמב"ם, והיה בזה שיעור מאלף על כח לימוד התורה. יש כאן חיזוק גדול מעובדה זו אשר לא בכל יום יוצא לנו לעמוד על רום מעלת התורה ולומדיה, ועל ידי זה להגדיל את שאיפותינו להשגות בלימוד התורה על ידי שרואים עד היכן אפשר להעפיל ביגיעת התורה.

בברכה
א.ש.מ.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף קה/ב רש"י ד"ה שמעינן ליה לר"ש... ולא יאתפריש לן היכא

גם לא לדעת זו תורה

במספר מקומות לא מבוטל, רש"י טורח לכתוב ללומד, כי אינו יודע פרט זה או אחר מן הגלמוד (ראה רשימה בגליון הש"ס לרעק"א, ברכות כה/ב) **אמר** ה"חזון איש" זצ"ל: אין זה סיפור דברים בעלמא. גם זה חלק מהתורה. על הלומד לומר לעצמו תוך כדי לימודו, "זה יודע אני וזאת אינני יודע..." ("שערי אהרן", שו"ע, ח"א).

דף קז/ב הרי עלי

מביא אתה

במשנתנו נאמר, כי הנודר להביא קרבן, עליו למלאות אחר כל האפשרויות הגלומות בדרו. לפיכך, האומר שיביא קרבן "מן הבהמה ואיני יודע מה פירשת, יביא פר ופרה, עגל ועגלה, איל ורחלה, שעיר ושעירה, גדי וגדייה, טלה וטלייה". **נותב** המהר"ם חביב (דרשות מהר"ם חביב, תזריע, דרוש ב'), כי הפסוק רומז לזאת באומרו (ויקרא א/ב) "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" - הנודר מן הבהמה, "אדם כי יקריב קרבן לה' מן הבהמה", ואינו יודע איזו בהמה פירש, אזי, "מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם..."

דף קט/ב תוד"ה נזדמן לי... בירושלמי פריך והכתיב וכל אדם לא יהיה בה אלה מועד ואפי' מלאכים

מלאך רע אינו "אדם"...

בעלי התוספות מביאים את דברי הירושלמי, שמלאך הרי הוא בכלל "אדם". **הגמרא** (מכות יב/א) מונה את טעויותיו של שרו של אדום, וביניהן היא מזכירה שהוא יחפש מקלט בצורה, אף על פי שערי מקלט קולטות "אדם" בלבד ולא מלאכים. הרי מלאך הוא גם "אדם"? **המהר"י** ענגיל מתייחס לכך ואומר, במה דברים אמורים שמלאך בכלל אדם, במלאך טוב, מלאכי קודש. אולם מלאכים רעים, כמו שר אדום, אינם בכלל "אדם" כלל... (בית האוצר א-ד כלל י"ב).

דף קי/א כל העוסק בתורת חטאת

קרבנות!

על הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל מסופר ("הליכות שלמה" ח"א פ"ו הערות 20, 24): "רבינו" - הגר"ז אויערבאך זצ"ל - "דקדק להקדים ולבוא כעשר דקות לפני התחלת התפילה, כדי לומר ברכות השחר ופרשת הקרבנות במתינות ובנעימה **והורה** לשואלים שיהירו על כל פנים באמירת פרשת התמיד ופרשת הקטורת, ואם לא אמרו קודם התפילה - ראוי שיאמרו אחר התפילה פרשת התמיד, אבל פרשת הקטורת אין צריך להשלים, שהרי כבר אמרו בסיום התפילה. **ודעתו** לא היתה נוחה מה שנתפסו מלומר פרשיות הקרבנות, והיה מזוז התלמידים על כך,

וכן בבתי הת"ת יש לחנך התלמידים לומר על כל פנים חלק מפרשת הקרבנות.

מנחה - כגוף בלא נשמה

בתחילת מסכת מנחות הבאנו את ה"פנינה" הבאה דבר פלאי ומעניין מופיע בכתבי תלמידי הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל בשם רבם:

התפילה דומה לקרבן תמיד. מקובלנו, כי "תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה". הכוונה היא לכך, שתפילה בלא כוונה אין לה מעלת קרבן מן החי, שהוא בעל נשמה, אלא מעלת מנחה שהיא "גוף בלא נשמה" (תוספת מעשה רב י"ב, כתר ראש כ"ב ביאורי רבינו חיים מוולאז'ין קס"ג).

קורא נכבד שלח אלינו תוספת מעניינת, ששמעה מהגה"צ ר' גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת קול תורה. דברי חז"ל שתפילה בלא כוונה כגוף בלי נשמה, באים להפחית מערכה של תפילה זו, ואילו דברי הגר"ח מפיחים בהם חיים לכאורה, שהרי הוא מתייחס אל התפילה הלזו כאל קרבן מנחה! לאו מילתא זוטרתא היא.

אולם, קרבן מנחה הרי הוקרב על ידי העני שאין ידו משגת להקריב קרבן בעל חיים. ממנו, מזה שאינו מסוגל להתפלל בכוונה, מקבלים את תפילתו כקרבן מנחה. אך המסוגל להתפלל בכוונה, בל יצפה כי יתייחסו לתפילתו...

דף ב/ב הכל שוחטין

צום ותענית

בעל ה"חתם סופר" זצ"ל, גזר צום ותענית בישיבתו בטרם הוחל בלימוד מסכת חולין, על פי האמור בספר חסידים (ס' רס"א וס' תתרי"ב, מקור חסד על ספר חסידים ס' רס"א הערה ו'). יש המשערים כי הסיבה לדבר מפני הסכנה המתעוררת בעת שאדם מדגים על גופו ענייני שחיטה וטרפות (שיחת חולין, בהקדמה, על פי האמור במהרש"א גיטין סוף דף טז/ב).

דף ב/ב הכל שוחטין

ירא שמים מרבים - מהו?

כמבואר בהרחבה במאמר "מי ראוי לשחוט", על השוחט להיות "ירא שמים מרבים".

בשם האדמו"ר מהר"ד מבעלזא אומרים, כי ירא שמים מרבים פירושו שעליו לנהוג בכל חומרא שנוהגים בה שנים מאנשי העיר, שהרי מיעוט ירבים שניים...

דף ב/א הכל שוחטין

הלכות אמר יהושע

בעלי התוספות (ד"ה "הכל") מביאים את "הלכות ארץ ישראל" אודות שחיטת נשים.

מהו ספר זה?

מתברר שקיים, וגם נמצא בארון הספרים, קובץ הלכות שחיטה שהביא אחד מבני עשרת השבטים הנמצאים מעבר לנהר סמבטיון, ושמו "אלדד הדני", ובו מופיעות ההלכות הנהוגות אצלם; ראה למשל ב"מרכ"ז" כאן בתחילת המסכת: "כתב רבינו ברוך, ראיתי בהלכות שחיטה שהביא רבי אלדד בן מחלי הבא מעשרת השבטים, אמר יהושע מפי הגבורה..."

ומדוע ארץ ישראל? אכן אין כאן אלא טעות. במקור נכתב "הלכות א'", כשהכוונה "הלכות אמר יהושע", על שם שכל הלכה נפתחת במילים "אמר יהושע". המדפיס טעה וכתב הלכות ארץ ישראל... ("העקוב למישור", ט"ו).

אלדד הדני נמנה על בני עשרת השבטים ובא מעבר לסמבטיון בימי רב צמח גאון, (מדבר קדמות מערכת ח/ח).

על תקפותן של ההלכות הכתובות בספר זה כתב החיד"א ("שם הגדולים" מערכת ז/ז), כי בספר אלדד הדני הנדפס בקושטא מצורפת תשובה מרב צמח גאון אשר נשאל אם להסתמך על דבריו של אלדד המצויינים על ידו כמקובלים מעשרת השבטים מיהושע וממשה, בעוד דבריו שונים מדברי התלמוד שבידינו. והשיב, כי במה שאינו כמקובל, יש ללמד זכות על אלדד הדני ולתלות, שמה מחמת רוב ההרפתקאות והגלגולים שעברו עליו עד הגיעו אלינו, נשתבשו לו חלק מן ההלכות

אי אפשר לכפור בדבר שאינו קיים בתודעה: רבי חיים עוזר זצ"ל (שו"ת "אחיעזר" ח"ד סימן ג) קבע, כי בימינו, רוב הסרים מדרך התורה הרי הם "תינוקות שנשבו", תוך שהוא מסתמך על דבריו של בעל ה"בנין ציון" (שו"ת, החדשות, תשו"כ"ג) המתאר את היהודים המתפללים בבית הכנסת, מקדשים את השבת ואחר כך מחללים אותה. יהודים אלו אינם כופרים במלכות ה', אלא לא זכו מעולם להגיע להכרה עמוקה על תפקידם בעולמנו, ומשכך, כמובן שאינם יכולים לכפור בדבר שאינם מודעים לו [ועיין שם טעם נוסף].
הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סימן ל"ג, עיין שם) המליץ לנהוג במקרים מעין אלו, באופן זהה לשיטתו של המהר"ם מרוטנבורג הנזכרת לעיל.

דף ק/א כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת

כל העוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת

עם סיום מסכת מנחות מלמדנו הגמרא: "אמר רבי יצחק... כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". כתב הטור (או"ח סימן א'), כי טוב לומר את פרשת הקרבנות בכל יום, ולאחר אמירת פסוקי הקרבן, יש לומר "יהי רצון" שתתקבל אמירת הפסוקים כאילו הוקרב אותו קרבן [ראה בהרחבה במסכת זבחים מאמר "ההקבלה בין אמירת "קרבנות" להקרבת קרבנות"].

כפרה לפי שעה: מסוגיות רבות בתלמוד עולה, כי גם מי שאמר בכוונה את פרשיות הקרבנות, לא נפטר בכך מחובת קרבנותיו, ולעיתיד לבוא, כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו, עליו להקריבם. אמירת פסוקי הקרבנות, היא כפרה לפי שעה, איפוא, "כאילו הקריב", ובוודאי שאינו נפטר ממה שחיבתו התורה הקדושה (שו"ת "הר צבי", או"ח סימן א', "בני יששכר" מאמרי ראש חודש מאמר ב' אות ח', שו"ת "תורה שלמה" סימן ק"כ, וע"ע "כמוצא שלל רב", פרשת צו).

בהקשר לכך, נציין שתי פרפראות נאות שיש בהם כדי להרחיב את הדעת, לרגל סיום מסכת מנחות, העוסקות בדבריו המפורסמים של רבי ישמעאל בן אלישע, שבשבת אחת אירע שהטה את הנר בשוגג והוא רשם בפנקסו: "אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה" (שבת ב/ב).

אמירת הקרבנות חסרה את מעלת אכילת הכהנים: בעל ה"שועות יעקב" (או"ח סימן א') כתב בשם קדמונים, כי מאחר שכפרת החטאת נעשית גם על ידי אכילת הכהנים - "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" (פסחים ב/ט) - הרי שבאמירת פסוקי החטאת אין משיגים את אותה מעלה שבהקרבת קרבן זה. זו גם הסיבה, הוא מוסיף, שרבי ישמעאל התנדב "חטאת שמנה", כדי להדגיש את העדר האפשרות להשלים את חלקם של הכהנים באמירת פסוקים.

באמירת פסוקי הקרבנות, אין משיגים את מעלת הקרבן המהודר: רבי יצחק שבדרון, בנו של המהרש"ם, מיישב שאלה זו באופן הבא (בהקדמה לשו"ת המהרש"ם ח"ב אות ל"ב). כבר הבאנו מספר פעמים את ההלכה שכתב הרמב"ם (הל' איסורי מזבח פ"א הל' א'): "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין שנאמר תמים יהיה לרצון זו מצות עשה". מעתה, ברור מאלינו, כי למרות שאמירת פסוקי הקרבנות נחשבת כהקרבת הקרבנות, אך לעולם לא ניתן להגיע על ידי האמירה למעלת קיום המצווה בהידור בהקרבת קרבן גדול ושמן... זהו שאמר רבי ישמעאל "אביא חטאת שמנה".

עם זאת, ניתן למצוא מעלות באמירת פסוקי הקרבנות על פני הקרבנות. האחת: אדם שמסתפק אם עבר עבירה בשוגג, אינו רשאי להביא קרבן מחמת הספק, אך אדם זה רשאי לומר את פסוקי הקרבנות קרבן החטאת והדבר נחשב לו לכפרה! (שו"ת "הר צבי" שם, עיין שם שהוכיח כן מן הטור).

באמירת הקרבנות יש כדי להקל על עוונות שבמזיד: את המעלה השנייה מחדש הגה"ק בעל ה"בני יששכר" מדינוב זיע"א, (בהקדמת ספרו "דרך פיקודיך", הקדמה ה' אות ח'), שאמירת סדר הקרבנות יש בה כדי להועיל גם על עוונות שבמזיד! זאת, על פי מה שאמרו חז"ל (תענית כז/א ועוד), שאמר אברהם אבינו: "רבנו של עולם... בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם. אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם". עוון הוא עבירה שנעשתה במזיד. הרי לנו, כי העיסוק בתורת הקרבנות יש בו כדי להקל מעוונות שבמזיד ("כמוצא שלל רב" שם).

הדרן עלך מסכת מנחות, נחזור עליך מסכת מנחות ונעסוק בתורת הקרבנות, כדי לכפר על נפשותנו לפני ה'.

הדרן עלך מסכת מנחות

מסכת חולין

מסכת חולין - הכל שוחטין

בעזרת ה' יתברך, סיימנו את מסכת מנחות, וכעת נעבור מעולם ה"קדשים" לעולם ה"חולין".

מסכת חולין היא מהמסכתות הארוכות בש"ס, וסוגיותיה עוסקות בנושאים מעשיים וחשובים ביותר. מסכת חולין היא אחת המסכתות המגוונות ביותר, מאחר שהיא עוסקת במספר נושאים

שונים לחלוטין, ולפיכך, הלומדים אותה מגלים עניין רב וסיפוק גדול בגין המושגים הרבים הנגלים לעיניהם במהלך לימודה של המסכת.

המסכת שלפנינו: תחילה נלמד בפרוטרוט על דיני השחיטה, אשר בלעדיהם הבהמה והעוף הם "נבילה". בפרק השלישי נעסוק בסימני הטריפות בבעלי חיים ובסימני הכשרות של בהמות עופות דגים וחגבים. בפרק שלאחריו נשלים פרטים שונים מן הנושאים שנלמדו בפרקים הקודמים, ובפרט נעסוק בדין עובר של בהמה שנשחטה - "בן פקועה" ודיני טומאת נבילה. מכאן ואילך, הפרקים גדושים בנושאים שונים הנלווים לענייני שחיטה וכשרות. בפרק ה' נעניין בפרטי מצוות לא תעשה "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", ובפרק הבא אחריו נחשף למצוות כסוי הדם של חיה ועוף שנשחטו. בפרק השביעי נלמד על איסור גיד הנשה, ואילו איסור בשר בחלב וספיחיו, נידון בהרחבה בפרק השמיני. בפרקים הללו גם נתוודע לשאלות הגדולות של תערובת היתר באיסור, ובאופני ביטולם. דיני אבר מן החי, כמו גם פרטים נוספים של דיני טומאת נבילה, מפורטים בפרק התשיעי ובפרק העשירי ובפרק י"א נלמד על דינים שונים הקשורים למתנות כהונה. הפרק החותם את מסכת חולין, עוסק בהלכות מצוות שילוח הקן.

מסכת חולין, היא מעין אי של ענייני בשר החולין בטיבורן של המסכתות העוסקות בדיני קדשים, ויש אומרים כי זהו מקור שמה "חולין", או "שחיטת חולין", כפי שהיא מכונה פעמים רבות על ידי רש"י. הרמב"ם (בהקדמה לפירוש המשניות) מסביר, כי מסכת חולין נקבעה בסדר המשניות לאחר מסכת זבחים ומנחות, משום שגם התורה עוסקת בדיני הבאת קרבן לבית המקדש, והיא מסמיכה לכך את אכילת בשר החולין (דברים יב/טו): "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר".

במסכת חולין, אשר הלכותיה מפורטות בחלקו הראשון של חלק יורה דעה בטור ובשולחן ערוך, עסקו הכל מאז ומעולם, ולא היה מעולם רב ומורה הוראה שהלמו את כיוניי, אשר לא ידעו מסכת זו על בוריה.

ידיעות יסודיות ביותר: יש לציין, כי במסכת זו טמונות ידיעות יסודיות ביותר בהלכה, ואף שבמהלך שיעור הדף היומי בלתי אפשרי לרדת לעומקה של הלכה, אך הלומד רוכש מושגים חשובים הנוגעים לשאלות הצצות מידי יום במטבח ובצלחתו, והוא ער לבעיות וספקות שספק אם טרם לכן הבחין בהן.

דף ב/א הכל שוחטין ... חוץ מחרש שוטה וקטן

שחטין חוץ...

לפני הגאון רבי אייזיל חריף בא שוחט אחד לקבל הימנו כתב שהוא ראוי לשחוט. תהא ר' אייזיל על קנקנו ומצאו ריק מכל. פנה אליו ואמר לו: אינני יכול ליתן לך "כתב שחיטה", שכן הנני חושש ל"שחטין חוץ" - שחטין חוץ???

- אכן, השיבו ר' אייזיל, שחטין חוץ. כאמור במשנה: הכל שוחטין 'חוץ' מחרש שוטה וקטן... ("מאורה של תורה", ראה).

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובואדי בלימוד המשניות כולו כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ג קנייבסקי זצוק"ל הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764*

מוקדש לעילוי נשמת

הר"ר **משה אלתר ארדן** ז"ל

ב"ר מיכאל ז"ל נלב"ע י"א באייר תשמ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **ישראל בן דוד** ז"ל

בן הר"ר דוד צבי הכהן נלב"ע י"ב באייר תשמ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י כלתו גב' **שולמית לוקר** תחיל

מוקדש לעילוי נשמת

מרת **ינטל רוזנצוייג-קוטנר** ע"ה

ב"ר שמעון ומלכה ז"ל נלב"ע י"ב באייר תש"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

מאירים את מסכת חולין

הופיע
מסכתות
חולין

• בתוספת משניות בליקן הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הכרך טקס ביאור למשניות - 'מאורות המשנה' • להשלמת הלימוד בהלכה למעשה צורף החיבור הנפלא 'מאורות החלכה' הדגשות בתחילת ענין בתוספות

לראשונה: מאר מעיקד מפוסק טק חשק ללימוד

• ניסח תנאים והנפישים טוה ונתוקן כמיטב המסורת של מהרורות הש"ס של 'עני והדר' • תנאים, רש"י והתוספות מעוקרים ומפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת באבי עיניים

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333